

Molnár Ráhel Anna

# A világ egy fegyháza

**Kicsiny Balázs**  
életmű-kiállítása

MODEM,  
2020. IX. 14. – 2021. IV. 11.

**K**icsiny Balázs több mint harminc éve építi a realitást és az abszurd, a cselekvés és a cselekvésre való képtelenség határterületein rekedt allegorikus szobrait és installációit. Arctalan, emberméretű alakjai különböző időrétegek kultúrtörténeti, irodalmi, filozófiai referenciáinak átfedéseiben, sűrített szimbólumokként jelennek meg – egy mozdulatlan tér-idő lakóiként. Üres tér ez, ahol nincs karakter és nincs személyiség, ahol az idő, az egyén vagy a kollektivitás kategóriái egy valaha ismerős realitás szabályaival együtt oldódtak fel – majd alkotják meg egy új, abszurd drámába hajló világ sajátos, fonák szabályrendszerét. A realitás abszurdítását egyébként már csak kevés választja el Kicsiny munkáinak „időrendellenes idejétől”, egyszerre tragikus és nevet-

séges tehetetlenségétől. Sőt, e cikk írásakor az abszurd drámairodalom valósága egyre hétköznapiabbnak tűnik („- Őrült? Gondoltam...”). Olyannyira, hogy Kicsiny Balázs életmű-kiállítását egy YouTube-videón keresztül nézem negyven perc megnyitóval és tárlatvezetéssel. Az 1990-es évektől épülő életmű összesen tizenkét, önmagában is súlyos installációja most először áll együtt, egy térben a debreceni MODEM-ben. Csakhogy – a világjárvány okozta egyre inkább elnyúló korlátozások nyomán – a múzeum zárva van, az *Időhúzás (Wasting Time)* pedig alig néhány nappal a bezárások után, online nyitott meg.

A virtuális megnyitó képernyőjén Nagy Zsolt színművész szavalja Thomas Bernhard *Komédia? Vagy tragédia?* című szövegét, a háttérben festett alakok, fekete-fehér

KICSINY Balázs:  
*Winterreise*, 2005  
*Édes otthon*, 2005  
Fotó: Süli-Zakar Szabolcs  
A művész jóvoltából  
↓





kockás kendővel takart fejek terített asztal fölé hajolva eszik az óráikat. („A világ egy fegyház.”) Egy csillárról gyerektest lóg fejjel lefelé, ejtőernyős ruhájában fordítja karójára arcnélküli fejét, a többiek a plafonról leereszkedve, körben fekszenek a földön. Hátrább matrózok sokasága – fejük, végtagjaik vasmacsákban végződve fúródnak a kiállítótér padlójába. Egy alak lovaglóruhában, Münchhausen báróként húzza fel magát saját hajánál fogva, mögötte koporsószerű biliárdasztal a sarokban, felszínén mozdulatlanul lebegő golyók. Egy gondolkodó árnyalak tagjaira és nyakára térképbalincsek zárulnak. („Egy hete nem beszéltem senkivel.”) Síszemüveges késdobáló mered kifeszített, körben forgó célpontjára; mellettük saját vetített képükre tüllel fedett, fejkamerás alakok késsel-villával borulnak. A falon hatalmas óra képe. („Egyébként – mondta a férfi –, az az igazság, hogy nem

vesztettem el az órát, én nem veszítem el az órát.”) Ezek az alakok sokkal inkább bábok, semmint szereplők vagy karakterek. Szimbolikus utalásrendszerük már-már nyomasztóan sűrű, főleg egy online videó pásztázó tekintetén keresztül. Nem beszélnek se a nézővel, se egymással, aligha vannak egyéni dialógusaik.

Kicsiny egy-egy társadalmi szituáció és jelenség antropomorf modelljeit építi, figuráinak nincs saját belső tartalmuk. A földön térdeplő, bűvársisakjához serleget emelő alak (*Ideiglenes feltámadás*) maga nem megaláztatott, pusztán a kiszolgáltatottság és a megaláztatás, a hódolat és áldozat történeti-társadalmi allegóriája. A tudástermelés, a hazugság vagy a megfigyelés és a hatalom helyzeteknek érzetvilágát egy, a cselekvés és cselekvésképtelenség között megrekedt, időtlen koordináta-rendszerbe helyezi. De az időtlenség itt nem valamiféle archaikus egység tá-





↑  
 Kiállítási enteriőr  
 az *Időhúzás*  
 című kiállításon,  
 MODEM, 2020  
 Fotó: Süli-Zakar Szabolcs  
 A művész jóvoltából

gasságát jelenti, épp ellenkezőleg – saját figuráit egy általános, kezdet és vég nélküli disztópia társadalmi rendjének kontextusába zárja, ahol minden mozdulat abszurd, amelyben feloldódik az örület és a normalitás, ahol az idők és szimbólumok az alakokkal együtt szabadon cserélgethetők, hiszen ebben a térben végső soron semmi sem változik.

A virtuális tárlatvezetés a kiállítás kurátora, Bódi Kinga tanulmánykötetének hivatkozási mezőjét viszi tovább olyan referenciákkal, mint Brueghel, Samuel Beckett vagy Robert Wilson. Wilson és Philip Glass ikonikussá vált (anti-) operája, az 1976-os *Einstein on the Beach* egy tulajdonképpen cselekmény nélküli, öt órán át zajló, szekvenciákra osztott előadás. Szünetek sincsenek, a nézők szabadon járhatnak ki-be. Az opera kimerevített jelenetein és a lineáris narratíva hiánya mellett a darab



↑  
 KICSINY Balázs: *Anthem II.*,  
 2013-2015  
 Fotó: Süli-Zakar Szabolcs  
 A művész jóvoltából

és Kicsiny világa közötti lényegi párhuzam inkább a mechanikus és poszthumán karaktert konstruáló, különböző társadalmi-politikai-gazdasági ágensek jelenléte. S ugyan Kicsiny figuráit ezek az ágensek töltik fel ruházatukon, folyton át- és újrendezett tárgyegyütteseiken keresztül, mégsem fognak soha konkretizálódni. A militarizmus, az egyház vagy a tudástermelés intézményei csak egy-egy részletben tűnnek fel, egyetlen identifikációs pontjukat hol valós foglalkozásokra és társadalmi munkákra utaló ruházatok – matrózmellények, papi reverendák, bűvárszakok, ejtőernyők vagy láthatósági mellények –, hol groteszk, elképzelt egyenruhák jelentik – mint az *Édes Otthon* láncmaszkja vagy a fekete-fehér sakkmintás (a jó és a rossz, a kint és a bent duális felosztása) kezelébasok és túllfátyol alá rejtett fejkamerák (*Killing Time*).

A világ egy fegyház. Írja Bernhard, és szavalja Nagy Zsolt a videó első perceiben. Az idő pedig telik, de nem múlik. A fenti kontextusok elemzése egy videódokumentáció alapján enyhén szólva is ironikus. Az egymást átfedő referenciákkal és utalásokkal már önmagukban is végtelesen terhelte művek így egymás mellett már-már befogadhatatlanul sűrű szövést adnak – azaz adnának, ha látnám őket. Ugyan Kicsiny nem pusztán előtanulmányként, de önálló műként kezelt festményei is megjelennek a térben, de felvételtől a befogadásuk szinte esélytelennek tűnik. A figurákba, a múzeumi térbe és végül az ódivatú videóba zárt kiállítás ebben a formában annyira irreális, az egyébként is túlsúlyos installációk olyan nagy nyomatékot kapnak, hogy az egész szituáció – a szobrok tragikomikus tehetetlenségéhez hasonlóan – azonnal nevetségessé válik. S minthogy nincs kiállítás, ez sem kritika, s talán nem is írás, inkább Kicsiny Balázs egy figurájának hamvába holt, torz mozdulatkísérlete valami hasonló dinamikával, mint a *Godot-ra várva* záróképe:

„- Menjünk?  
 - Menjünk!  
 Nem mozdulnak.”